

дітей, створювати сприятливі умови для їх всебічного та особистісного розвитку, розкриття та примноження їх життєвого та творчого потенціалу. Виокремлено актуальні змістовні аспекти професійної підготовки майбутніх соціальних педагогів до формування життєвої компетентності підлітків, серед яких знання й розуміння сутності життєвої компетентності, її складових, специфіки потреб та інтересів підлітків, основ педагогіки життєтворчості, педагогіки партнерства, новітніх педагогічних технологій. Визначено характеристики професійної готовності майбутніх соціальних педагогів, спрямованої на розвиток життєвої компетентності молодого покоління, а також сутність понять «життєва компетентність», «компетентнісно спрямована освіта». Запропоновано модернізацію змісту фахової підготовки майбутніх соціальних педагогів в контексті компетентнісних орієнтирів в освіті.

Ключові слова: життєва компетентність; компетентнісно спрямована освіта; майбутній соціальний педагог; підліток; професійна підготовка майбутніх соціальних педагогів.

Стаття надійшла до редакції 20.12.2017

Прийнято до друку 26.04.2018

УДК 378

Ольга Моренко

ORCID iD 0000-0002-6774-7753

аспірант кафедри педагогіки і педагогічної майстерності,
Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького,
вул. Гетьманська, 20, 72312 Мелітополь, Україна,
moreon12@gmail.com

ПРОЕКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПРАЦІВНИКІВ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

У статті розкрито зміст і специфіку застосування проектування, проектної діяльності у практичній діяльності фахівців із соціальної роботи, розглянуто функції проектування в соціальній роботі. Дано визначення понять «інновація», «соціальна інновація», «інноваційні соціальні технології», «проектування», «проект». Розглянуто історичні витoki ідей проектного навчання. Визначено роль проектування в діяльності майбутніх фахівців соціальної сфери. Визначено з позицій практики соціальної роботи, проектування – як складову менеджменту діяльності соціальних служб, складову самоменеджменту фахівців з соціальної роботи та соціальну технологію спрямовану на прогнозування та здійснення соціальних нововведень. Також визначено взаємозалежність ефективності діяльності фахівця із соціальної роботи, його професіоналізму від здатності до проектування та впровадження соціальних інновацій.

Ключові слова: інновація; проект; проектування; соціальна робота; технології.

Вступ. Концепція соціальної роботи і професія соціального працівника не є новаторськими для України, та значні соціальні зміни в суспільстві відбуваються на основі важливих відкриттів і нововведень, тобто інновацій. Тому вважаємо, що підготовка фахівців цього профілю у вищих навчальних закладах

потребує інноваційного підходу до організації навчання студентів на основі модернізації технологічно-процесуального і змістового наповнення та структурного моделювання оптимальної системи професійної підготовки майбутніх соціальних працівників шляхом упровадження інноваційних освітніх систем і

педагогічних технологій. Теоретичні основи інноватизації освітнього середовища у вищих навчальних закладах досліджуються науковцями, котрі зробили суттєвий внесок у вирішення цих проблем (І. Богданова, А. Вербицький, П. Вишневський, І. Дичківська, М. Кларін, М. Лузіна, А. Нісімчук та ін.).

Професійна діяльність соціальних працівників передбачає постійні міжособистісні контакти з людьми, які потребують допомоги, тому актуалізується застосування в процесі підготовки фахівців соціальної роботи педагогічних інновацій, які ґрунтуються на активній суб'єкт-суб'єктній взаємодії учасників освітнього процесу. Такими є інтерактивні технології (технології співпраці), які знаходять широке застосування у вищих навчальних закладах і досліджувалися зарубіжними (С. Кашлев, В. Трайнев та ін.) і вітчизняними науковцями (Л. Ампілогова, Л. Артемова, О. Комар, І. Куліш, О. Пометун, Л. Пироженко, М. Скрипник та ін.).

Інтерактивні підходи у навчанні вважаються найбільш ефективними, бо ставлять того, хто шукає знань, в активну позицію їх самостійного освоєння. Тому модернізація підготовки фахівців соціальної роботи на основі використання засобів інтерактивних технологій має сприяти: реалізації особистісно-позиційного підходу, самоорганізації, самовдосконаленню, саморозвитку, самоосвіті, самовихованню студента; стимулюванню розумової і соціальної активності майбутніх соціальних працівників, що спрямовується на побудову адекватного образу успішного професійного майбутнього з виявленням та актуалізацією власних професійних ресурсів, їх коригуванням спочатку в умовах інтерактивного навчання, а в майбутньому – в умовах виконання професійних функцій.

Однак у наукових публікаціях дослідників професійної підготовки майбутніх соціальних працівників розкриваються тільки окремі аспекти застосування засобів інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах (С. Архипова, Ю. Ємельянов, Л. Ізотова, Ю. Швалб та ін.) і в соціальній роботі (Т. Сила, Н. Кабаченко, Н. Карпенко та ін.). Результати аналізу підготовки студентів спеціальності «Соціальна робота» свідчать про те, що майбутні соціальні працівники іноді не здатні самостійно знаходити оптимальні способи вирішення професійних завдань, ви-

конання фахових функцій, побудови ефективних взаємин на рівні «соціальний працівник – клієнт»; не всі вміють реалізовувати механізми власного професіогенезу на основі самопізнання та самоосвіти.

Серед недоліків традиційної підготовки майбутніх соціальних працівників у контексті досліджуваної проблеми визначаються такі: спрямованість і результативність професійної підготовки студентів недостатньо відповідає потребам дієво-практичної готовності майбутніх соціальних працівників до реальної соціальної роботи з клієнтами; у процесі вивчення фахових дисциплін із соціальної роботи знання теорії недостатньо інтегруються з професійними вміннями студентів реально виконувати функції соціального працівника; навчально-пізнавальна діяльність студентів здійснюється в основному на емпіричному рівні; застосування педагогічних інновацій, зокрема, засобів інтерактивних технологій у професійній підготовці майбутніх соціальних працівників має фрагментарний характер (Мельничук, 2011, с. 20).

Мета статті – узагальнення та систематизація наукових уявлень про сутність і напрями застосування інноваційних інтерактивних технологій та проектування в соціальній роботі, дати визначення понять «проектування», «проектна діяльність», «проект», розкрити сутність та визначити функції проектування в соціальній роботі.

Значення проєктивних технологій в процесі професійної підготовки майбутніх працівників соціальної сфери. В Україні підготовка фахівців для соціальної сфери активно розвивається останніми роками на основі наукових поглядів різних наукових шкіл соціальної роботи: соціально-педагогічних, психологічних, менеджменту соціальної роботи. Відсутність сталих академічних підходів призводить до певної еkleктики в загальному науково-теоретичному просторі соціальної сфери, що позначається на створенні відповідних навчально-методичних матеріалів, навчальних програм, планів, підручників, посібників. Це яскраво відображає також етап становлення соціальної роботи як науки, її синтетичний характер. Про це свідчать унікальні за своїм змістом роботи українських науковців, які працюють в різних організаціях соціальної сфери та вищих навчальних закладах країни. Цінними для розуміння спе-

цифіки соціальної роботи в країнах Західної Європи є переклади зарубіжних видань, що здійснені спеціалістами Києво-Могилянської академії (Тюття, 2008, с. 5).

Суспільство існує і функціонує на основі практики. Однією із важливих її форм є соціальна практика, спрямована, перш за все, на соціальні зміни. Значні соціальні зміни відбулися на основі важливих відкриттів і нововведень, тобто інновацій. Активно розробляється концепція соціальної інноватики, згідно з якою інноваційний процес, навіть в економічній (виробничій) сфері, має серйозний соціальний зміст. Соціальні інновації різноманітні, точно так як і різноманітні явища соціального життя.

Інноваційні соціальні технології являють собою методи, засоби інноваційної діяльності, спрямовані на створення та матеріалізацію нововведень у суспільстві, на реалізацію ініціатив, котрі викликають якісні зміни у різних сферах соціального життя, призводять до раціонального використання матеріальних та інших ресурсів у суспільстві. Соціальні інновації посилюють процеси мобільності, процес розвитку суспільства вимагає створення передумов для формування нових нетрадиційних компонентів у соціальній сфері, інноваційних засобів соціальної діяльності, а нововведення є формою цього суспільного розвитку. Будь-яка інновація призводить до порушення стійкості соціальної організації, викликає в ній внутрішню напругу, що спричиняє суперечність між метою інновації та стабільністю соціальної організації.

Процес розвитку людського суспільства вимагає створення передумов для формування нових нетрадиційних компонентів у соціальній сфері, інноваційних засобів соціальної діяльності, а нововведення є формою цього суспільного розвитку. Під інноваційним прогресом розуміють процес народження нової ідеї, її експериментальну апробацію, поширення та використання.

Інноваційні соціальні технології являють собою методи, засоби інноваційної діяльності, що спрямовані на створення та матеріалізацію нововведень у суспільстві, на реалізацію ініціатив, що викликають якісні зміни в різних сферах соціального життя, призводять до раціонального використання матеріальних та інших ресурсів у суспільстві (Каленюк, 2015, с. 99).

Поняття «соціальна інновація» можна визначити як свідомо організоване нововведення або нове явище в практиці соціальної роботи, що формується на певному етапі розвитку суспільства відповідно до соціальних умов, що змінюються, і що має за мету ефективні позитивні перетворення в соціальній сфері.

Соціальні інновації різноманітні. Це насамперед пов'язано з різноманітним явищем соціального життя.

Джерелами соціальних інновацій є зміни зовнішнього середовища, соціальні проблеми, що повсякчас виникають і які неможливо вирішити за допомогою традиційних методів, а також зміни потреб суспільства і його членів (Овод, 2012, с. 112).

На думку видатного українського вченого С. Кримського, «досвід майбутньотворення та конструювання в сучасній цивілізації показав, що здійснення актів переходу від теорії до практики, від минулого до майбутнього, від потенційного до актуального, від природного до штучного потребують діяльності особливого типу. Такою діяльністю і виявляється проектування та його головне концептуальне завдання – проект» (Тюття, 2005, с. 78).

До інноваційної діяльності належить і соціальне проектування, тобто сконструйовані дії, локалізовані за часом, місцем та ресурсами. Дослідники розуміють під соціально-проектною діяльністю специфічну соціальну технологію.

Основною технологією формування ключових професійних компетенцій, як свідчить зарубіжний і вітчизняний досвід, є проектна технологія.

Ідея проектного навчання, що виникла на початку ХХ століття (Дж. Дьюї, У. Х. Кільпатрік), не набула актуальності у вітчизняній педагогіці. У той же час у школах США, Великої Британії, Бельгії, Ізраїлю, Фінляндії, Німеччини, Італії, Нідерландів вона набула широкого поширення і популярності завдяки раціональному поєднанню теоретичних знань з їх практичним застосуванням для розв'язання конкретних проблем докільця у спільній діяльності школярів.

Сьогодні в Україні відбувається відродження проектної технології. Проектна форма навчання використовується на окремих уроках, в додатковій освіті. Заняття в проектній формі вже не відкидають систематичне засвоєння знань, бо ця діяльність включається у зміст проекту. Проекти дають можливість апроба-

ції (пілотування) ідей, пошуку та концентрації відповідних ресурсів (Котова, 2015, с. 77).

Основна цінність проектної технології навчання полягає в тому, що вона орієнтує учасників на створення певного матеріального або інтелектуального продукту, а не на просте вивчення певної теми. На шляху до мети учасники мають актуалізувати або здобути нові необхідні знання, радитись з викладачем і між собою, виконувати індивідуально чи в групах пізнавальну, дослідницьку, конструкторську та іншу роботу (Мойсеюк, 2007, с. 454).

Такі феномени практичної соціальної роботи, як технологія та проект, мають багато спільного; коректним, на нашу думку, визначенням багатьох технологій, буде вираз «проект діяльності» (це майже повною мірою стосується описів технологій, призначених для процесу навчання, транслявання, впровадження в практику). Процес розробки нової технології соціальної роботи важко означити інакше, ніж «проекування».

Роль проектування у практичній діяльності фахівців із соціальної роботи, соціальних служб полягає в значущості механізмів проектної діяльності для здійснення ефективної соціальної роботи (ефективного менеджменту та самоменеджменту, створення та впровадження інноваційних технологій соціальної роботи).

З точки зору практики соціальної роботи, проектування – це, по-перше, необхідна складова менеджменту діяльності соціальних служб, фахівців із соціальної роботи; по-друге, необхідна складова самоменеджменту фахівця з соціальної роботи; по-третє, соціальна технологія (і технологія соціальної роботи), спрямована на прогнозування та програмно-цільове здійснення соціальних нововведень.

Л. Тюптя та Д. Пузіков розглядають специфіку та функції кожного з цих напрямів. Як складова менеджменту в соціальній роботі, проектування є засобом:

- а) визначення цілей діяльності;
- б) прогнозування та оформлення уявлень про ресурси (засоби), необхідні для досягнення мети;
- в) взаємодія з організаціями виконавчих структур, пов'язаних з реалізацією мети (учасники проекту);
- г) визначення критеріїв та процедур моніторингу та оцінки результатів діяльності. Отже, проектування допомагає менеджерам соціальних служб виконувати функцію плану-

вання та ряд інших (прогностичну, організаційну, контрольну).

Як складова самоменеджменту фахівця соціальної роботи, проектування пов'язано з реалізацією в його діяльності головних (базисних) функцій практичної соціальної роботи діагностичної (оціночної), прогностичної, перетворюючої. Майже кожен випадок вдалої соціальної роботи можна (досить умовно, неповно) поділити на певні етапи, пов'язані з виконанням зазначених функцій:

- етап оцінювання випадку (проблемної, життєвої ситуації клієнта), тобто *передпроектний аналіз*;
- етап прогнозування (вироблення плану розв'язання проблеми, визначення мети і завдань, форм і методів, часових меж, інакше кажучи – проектування процесів розв'язання проблеми клієнта, тобто етап саме *проектування*);
- етап перетворення (впровадження нового стану життєдіяльності клієнта, передбаченого планом (проектом), тобто *діяльність за проектом*).

Отже, більшою або меншою мірою проектування присутнє в діяльності кожного фахівця із соціальної роботи, є засобом його самоменеджменту (управління власною професійною діяльністю, передбачення ресурсів, необхідних для надання допомоги конкретному клієнту, планування дій тощо).

Соціальні технології – це єдиний тип технологічного процесу, заснований значною мірою на стосунках «суб'єкт-суб'єкт». У зв'язку з цим слід зазначити, що кожний індивід є соціальним технологом для себе і своїх близьких; він бере участь у здійсненні соціальних технологій різних рівнів, сприяючи перетворенням, що проводяться, або ухиляючись від них, розділяючи мету і засоби діяльності органів соціального управління або протиставляючи їм якусь іншу мету і засоби.

Проектування (як сукупність прогнозованого, запланованого, визначеного) не повинно нівелювати особистість (як клієнтів, так і фахівців із соціальної роботи), порушувати права людини, етичні стандарти соціальної роботи. Слід пам'ятати, що реалізація проекту, технології пов'язана із взаємодією живих людей, потреби, інтереси та здібності яких неможливо адекватно, повною мірою відобразити в сухих проектних схемах (Тюптя, 2005, с. 80).

Створення благополучного, сприятливого і духовно збагаченого середовища для розви-

тку особистості, допомога у самозбереженні, самозахисті, власному розвитку і реалізації своїх можливостей визначають зміст соціальної роботи. З одного боку – філантропічний підхід для забезпечення належного рівня виживання, позитивна соціалізація, з іншого – соціальний захист, педагогічна, психологічна і духовна підтримка, що сприяють духовному оновленню, збереженню свого власного «Я», цілісності особистості, розвитку її можливостей у досягненні позитивних змін.

Ми вважаємо, що навчання студентів форм і методів соціальної роботи, соціальних технологій не має бути механічним відображенням окремих соціальних процесів і явищ. Цей аспект соціальної роботи не позбавлений віри у сили добра і можливості особистості зберегти в собі найкращі якості, одухотвореності, якою має бути просякнуте все життя людини. За таких умов можна чекати позитивних результатів (Тюптя, 2008, с. 14).

Висновки. Ефективність діяльності фахівця із соціальної роботи, його професіоналізм,

швидкість входження в професійне середовище напряму залежать не лише від його знань, умінь та навичок, а й від підготовленості до діяльності в умовах соціальних зрушень, здатності до проектування та впровадження соціальних інновацій. Отже, засобами педагогічного проектування потрібно не лише готувати до змін, а потрібно вчити відчувати ці зміни, використовувати їх на благо клієнтів.

Однією з особливостей професійної діяльності фахівця соціальної сфери є пошук нестандартних рішень для розв'язання різноманітних соціальних проблем. Проектування як соціальна інновація передбачає вихід на нові форми навчання та надання соціальних послуг і набуває особливого значення в умовах соціально-кризових явищ.

У подальших дослідженнях планується розкрити основні складові та етапи проектного менеджменту в соціальній сфері, а також визначити засади міжсекторального співробітництва у реалізації проектного підходу щодо вирішення соціальних проблем.

Література

- Каленюк І. С., Ямковий В. А. Особливості впливу освіти на забезпечення соціальної мобільності в сучасних умовах. *Демографія та соціальна економіка*. 2015. № 2 (24). С. 88–102. URL: <http://dx.doi.org/10.15407/dse2015.02.088> (дата звернення: 17.12.2017).
- Котова А., Туренко Р. Принципи організації самостійної роботи студентів та вимоги до її проведення. *ScienceRise*. 2015. Т. 10, № 5 (15). С. 75–77. doi: 10.15587/2313-8416.2015.52181.
- Мельничук І. М. Теорія і методика професійної підготовки майбутніх соціальних працівників засобами інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах: дис. доктора пед. наук: 13.00.04. Тернопіль, 2011. 585 с.
- Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навчальний посібник. Київ: ВАТ «Білоцерківська книжкова фабрика», 2007. 656 с.
- Овод Ю. В. Підготовка майбутніх соціальних педагогів до професійної діяльності засобами дистанційного навчання: автореф. дис....канд. пед. наук: 13.00.04. Хмельницький, 2012. 20 с.
- Тюптя Л. Т., Пузіков Д. О. Проектування в соціальній роботі. *Наукові записки Національного університету «Києво-Могилянська академія»*. Т. 47. Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. 2005. № 47. С. 77–84.
- Тюптя Л. Т., Іванова І. Б. Соціальна робота: теорія і практика. Київ: Знання, 2008. 574 с.

References

- Kaleniuk, I. S., Yamkovyi, V. A. (2015). Osoblyvosti vplyvu osvity na zabezpechennia sotsialnoi mobilnosti v suchasnykh umovakh [Features of the impact of education on ensuring social mobility in modern conditions]. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*. 2 (24), 88–102. doi: <http://dx.doi.org/10.15407/dse2015.02.088> (ukr).
- Kotova, A., Turenko, R. (2015). Pryntsyipy orhanizatsii samostiinoi roboty studentiv ta vymohy do yii provedennia [Principles of organization of independent work of students and requirements for its conduct]. *ScienceRise*. Vol. 10, № 5 (15), 75–77. doi: 10.15587/2313-8416.2015.52181 (ukr).

- Melnychuk, I. M. (2011). *Teoriia i metodyka profesiinoi pidhotovky maibutnikh sotsialnykh pratsivnykiv zasobamy interaktyvnykh tekhnolohii u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Theory and methodology of professional training of future social workers by means of interactive technologies in higher educational institutions]*. Doctor's thesis: 13.00.04. Ternopil, Ukraine (ukr).
- Moiseiuk, N. Ye. (2007). *Pedahohika: navchalni posibnyk [Pedagogy: a tutorial]*. Kyiv, Ukraine: VAT «Bilotserkivska knyzhkova fabryka» (ukr).
- Ovod, Y. V. (2012). *Pidhotovka maibutnikh sotsialnykh pedahohiv do profesiinoi diialnosti zasobamy dystantsiinoho navchannia [Preparation of future social educators for professional activity by means of distance learning]*. Extended abstract of candidate's thesis: 13.00.04. Khmelnytskyi, Ukraine (ukr).
- Tiuptia, L. T. & Puzikov, D. O. (2005). *Proektuvannia v sotsialnii roboti [Designing in social work]*. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Kyievo-Mohylianska akademiia»*. Vol. 47. Pedahohichni, psykholohichni nauky ta sotsialna robota, 77–84 (ukr).
- Tiuptia, L. T., Ivanova, I. B. (2008). *Sotsialna robota: teoriia i praktyka [Social work: theory and practice]*. Kyiv, Ukraine: Znannia (ukr).

ПРОЕКТИВНЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ПРОЦЕССЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ РАБОТНИКОВ СОЦИАЛЬНОЙ СФЕРЫ

Моренко Ольга, аспирант кафедры педагогики и педагогического мастерства, Мелитопольский государственный педагогический университет имени Богдана Хмельницкого, ул. Гетманская, 20, 72312 Мелитополь, Украина, moreon12@gmail.com

В статье раскрыты содержание и специфика применения проектирования, проектной деятельности в практической деятельности специалистов по социальной работе, рассмотрены функции проектирования в социальной работе. Даны определения понятий «инновация», «социальная инновация», «инновационные социальные технологии», «проектирование», «проект». Рассмотрены исторические истоки идей проектного обучения. Определена роль проектирования в деятельности будущих специалистов социальной сферы. Проектирование с позиций практики социальной работы определено как составляющая часть менеджмента деятельности социальных служб, составляющая самоменеджмента специалистов по социальной работе и социальная технология, направленная на прогнозирование и осуществление социальных нововведений. Также определены взаимозависимость эффективности деятельности специалиста по социальной работе, его профессионализма от способности к проектированию и внедрению социальных инноваций.

Ключевые слова: инновация; проект; проектирование; социальная работа; технологии.

PROJECT TECHNOLOGIES IN PROFESSIONAL PREPARATION FOR SOCIAL SPHERE WORKERS

Morenko Olga, Post-Graduate Student of the Pedagogy and Pedagogical Skills Department, Melitopol State Pedagogical University named after Bogdan Khmelnytsky, 20 Getmanska Str., 72312 Melitopol, Ukraine, moreon12@gmail.com

The article defines the essence and content of the concepts of «innovation», «social innovation» and «social technologies». Society exists and operates on the basis of practice. One of the most important forms of social existence is social practice, aimed primarily at social change. The sources of social innovation are changes in the external environment, social problems that arise and which cannot be solved with the help of traditional methods, as well as changes in the needs of society and its members. Innovation also includes social design. The origins of the idea of project training are considered. It is determined that the training of specialists for the social sphere is actively developing

on the basis of scientific views of various scientific schools of social work. The professional activity of social workers involves constant interpersonal contacts with people in need of assistance. Therefore, the use of pedagogical innovations in the process of training social workers, based on the active subject-subjective interaction of participants in the educational process, is being updated. These are interactive technologies (technology cooperation) that are widely used in higher education institutions and studied by foreign and domestic scientists. It is revealed that in practice of social work, designing is a component of the management of social services, the component of self-management of social work specialists and social technology is aimed at forecasting and implementing social innovations. The effectiveness of a specialist in social work, his professionalism, depends on knowledge, skills and abilities, as well as on preparedness for activities in a changing environment, the ability to design and implement social innovation.

Key words: design; innovation; project; social work; technology.

Стаття надійшла до редакції 02.02.2018

Прийнято до друку 26.04.2018

УДК 316. 62-053.6

Оксана Ступак

ORCID iD 0000-0001-6732-4569

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри менеджменту,
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»,
вул. Г. Батюка, 19, 84116 Слов'янськ, Україна,
stupak-oksana@ukr.net

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «СОЦІАЛЬНА АКТИВНІСТЬ МОЛОДІ»

У статті представлений теоретичний аналіз та систематизація підходів до визначення поняття «соціальна активність». Дефініція «активність» використовується в різних галузях науки як самостійне поняття, так і в якості додаткового елемента в різних системах. Аналіз енциклопедичної, психолого-педагогічної літератури дав можливість виокремити наступні підходи до поняття «соціальна активність»: як динамічна характеристика особистості, що відображає рівень спрямованості здібностей, знань, навичок, концентрації вольових і творчих зусиль особистості на реалізацію невідкладних потреб, інтересів, мети; як спосіб життєдіяльності, що характеризується умінням діяти за власним бажанням, реалізуючи особистісний початок у нових формах і видах діяльності; як зв'язок особистості з соціальним середовищем через свідому, цілеспрямовану взаємодію особистості та соціуму з урахуванням особистісних мотивів за якими люди здійснюють вплив один на одного та різні види суспільно-корисної діяльності.

Ключові слова: активність; активна особистість; ініціативність; молодь; соціальна ініціатива; соціальна активність.

Вступ. За останнє десятиліття значно зростала кількість, рівень та обсяг соціально-педагогічних досліджень та науково-теоретичних розвідок із питань соціального становлення молоді різних регіонів, соціальних груп, що відображається в наукових публікаціях, дисертаційних дослідженнях, монографіях тощо. Це

обумовлено стрімким зростанням соціального значення розвитку демократичного суспільства з орієнтацією на потреби людей, зокрема молоді. Особливості сучасного життя молоді особистості висуває вимоги, що потребують активного включення в соціальні відносини з іншими людьми, соціальними інституціями в